

Anne Siv Falkenberg Pedersen har jobbet mye med outsider art de siste årene, og gleder seg til å vise fram utstillingen Svanene fra Lazarusdalen

EN ANNERLEDES KUNSTUTSTILLING

Snart åpner en kunstutstilling litt utenom det vanlige på Trafo Kunsthall. Vakre og spennende verker laget av mennesker på et vanskelig sted i livet. Velkommen til Outsider Art.

TEKST: AINA SKOLAND FOTO: @VIBEKEGLOSLI

Utstillingen som åpner 27. april, har fått navnet «Svanene fra Lazarusdalen - Norsk outsider art».

- Outsider art er en betegnelse vi bruker om kunst utenfor den profesjonelle kunstfæren, forteller Anne Siv Falken-

berg Pedersen som er kurator og produsent for utstillingen, sammen med Solveig Aalberg og Simone Ritter.

- Begrepet er litt åpent, men i dette tilfellet er det snakk om kunst laget av pasienter innen psykiatrien, nærmere bestemt fra

Dikemark sykehus, og fra Trastad, som var den første institusjonen for psykisk utviklingshemmede i Nord-Norge. Utstillingen er et samarbeid mellom Trafo Kunsthall, Dikemark psykiatriske sykehusmuseum og Trastad samlinger, Sør-Troms museum.

Dette broderiet, vist fram av Wenche Iversen fra Dikemark psykiatriske sykehusmuseum, er laget av en av pasientene på Dikemark. Pasienten arbeidet på dette i hemmelighet. Brukte et fiskebein som synål, og trakk tråder ut av sengetøyet og overalt ellers der hun kunne få tak i noe hun kunne ha nytte av.

OVER EN LANG PERIODE

Kunsten som er funnet på Dikemark, er i hovedsak laget av pasienter på 1920-1950 tallet.

- Det vil si at de i er produsert i perioden før medisinene gjorde sitt inntog i psykiatrien, noe som også gjør dem interessante å studere. De 40-50 verkene fra Dikemark er presentert anonymt, delvis fordi de ikke er signert, og dessuten med tanke på personvernet. Når det gjelder arbeidene fra Trastad er de av nyere dato, og her har vi full innsikt i hvem som står bak.

- Dette er kunstnere som fortsatt lever, og som har signert arbeidene og samtykket til å vise dem fram. Et par av dem har blitt anerkjente kunstnere også utenfor «outsider art-scenen».

FELLESTREKK

Outsider art er interessant på mange måter.

- Det ene er selvfølgelig at de verkene vi har plukket ut er av veldig høy kunstnerisk kvalitet. Det andre er at denne kunsten gir oss mulighet til å få innsikt i mye av hva som skjer med et menneske som sliter med psykiske problemer. Det er dermed blant annet interessant å legge merke til at outsider art ser ut til å dele noen fellestrekk på tvers av tid og landegrensar.

- For det første er det ganske gjennomført at flatene fylles helt og fullt. Ikke en flekk står tom. Dessuten er det ganske typisk med det vi kaller «overtegning», altså at det er et grenseløst detaljfokus, og elementer som er repetert om igjen og om igjen. Det er gjerne tidkrevende arbeider. Et annet element som ofte dukker opp i denne typen kunst er fugler, og mer spesifikt kråker, gjerne portrettert som mørke og skumle skikkelser.

KUNST OG KUNNSKAP

Det er Trafo kunsthall som har tatt initiativet til denne spesielle, og vakre, utstillingen.

- Det begynte egentlig med at vi på Trafo ble spurt om å lage en liten satelittutstilling på Dikemark under Kunst rett vest i 2016. Det første møtet med Dikemark og kunsten der var overveldende.

Bare tanken på historien bak og skjebnene til disse pasientene var voldsom å ta innover seg. Dessuten var det så mye god kunst, at jeg klarte ikke la det bli med den lille utstillingen. På samme tid dukket en annen tanke opp i hodet til Anne Siv.

- Jeg hadde også hørt om Trastad samlinger. På Trastad gård i Kvæfjord utenfor Harstad har de vært veldig flinke til å ta vare på kunsten som beboerne produserte i institusjonens eksistensperiode i 1954 til 1991.

De har samlet mye kunnskap om outsider art, som for øvrig er et internasjonalt begrep, og de hadde allerede kontakten

Dikemark med et ønske om å inkludere kunsten der i et forskningsprosjekt. Vi er veldig glade for å ha med oss Trastad på laget i denne utstillingen, og håper at dette kan bli begynnelsen på noe enda større.

SVANENE FRA DIKEMARK

Utstillingen Svanene fra Lazarusdalen åpner 27.april, og blir hengende til 30.juni.

- Vi brukte mye tid på å finne et navn til utstillingen, og var innom navn som outsider art, uten filter, rå kunst, og så videre. Så kom vi over en helt fantastisk gråblyanttegning blant verkene på Dikemark. Kunstneren hadde tegnet svaner på vannet på Dikemark. Tegningen er datert i 1924, og hadde fått tittelen Svanene fra Lazarusdalen.

Vi visste umiddelbart at vi hadde funnet den rette tittelen. Tegningen kan du selvfølgelig se på utstillingen.